

שבת קלה

משה שווערד

1. רש"י שבת דף קלה/א

אנדרוגינוס - ספק הוא, ונולד בין השמשות נמי ספק זמנו הוא ספק אינו זמנו, וכן נולד מהול ספק שמא ערלה כבושה היא העור דבוק בבשר, ולקמיה פריך ספק קמא לאתויי מאי הואיל ותני כל הני ספיקי:

2. תוספות מסכת שבת דף קלה עמוד א

ולא ספק דוחה את השבת - נראה לר"י דאסמכתא בעלמא הוא ולא איצטריך קרא להכי דהכי תיסוק אדעתיה לחלל את השבת ולא ידענא אם הוא בר חיוב מילה או לא כדמפרש לקמן דספק נולד לז' או לח' ומשום נולד בין השמשות לא איצטריך נמי קרא דמוטב דתיבטל מצות מילה בשמיני מספיקא בשב ואל תעשה ואל יחלל שבת בידיה מספק /א/ אלא נראה לר"י דעיקר האי קרא אתא לאנדרוגינוס שאינו דוחה שבת ונולד כשהוא מהול [1] ומיהו לא מחד ערלתו נפקי דאין סברא לומר שקולים ויבואו שניהם אלא תרי קראי כתיבי חד במילה בזמנה וביום השמיני ימול בשר ערלתו וחד במילה שלא בזמנה דגדול וערל זכר אשר לא ימול בשר ערלתו (בראשית יז) [2] א"נ קרא אתא לאנדרוגינוס ונולד כשהוא מהול מסברא ידעינן דאין צריך להטיף דם ברית ר"י, [3] אי נמי עיקר קרא לנולד כשהוא מהול ולאנדרוגינוס לא צריך קרא דהא נפקא ליה לר' יהודה לקמן דאנדרוגינוס טעון מילה מדכתיב כל זכר ורבנן הוה דרשי לדרשה אחריתי.

3. מהרש"א חידושי הלכות מסכת שבת דף קלה עמוד א

תוספות בד"ה ולא ספק כו' דעיקר האי קרא אתא לאנדרוגינוס כו' ונולד כשהוא מהול כו' עכ"ל ולא דמי להנהו ספיקי דלעיל דערלה גמורה הן אלא דספק הוא אם חייב למולו בשבת אם לא ולא איצטריך קרא למעט ספיקא מה שאין כן הכא בהני דאצטריך קרא למעט משום דמשונין הן ערלתן לא חשיבי ערלה ובחול נמי לא איצטריך למולן ...

4. חידושי הריטב"א מסכת שבת דף קלה עמוד א

ערלתו ולא אנדרוגינוס ערלתו ולא נולד כשהוא מהול. וא"ת והיכי עביד תרתי מיעוטא או תלתא מחד קרא, [4] וי"ל דכולהו ספיקי חד מיעוטא הוא והרי הוא כאילו אמר ערלתו ולא הספק אלא דניחא ליה לתלמודא לפרושי כולהו, וכן משמע מפרש"י ז"ל, [ו] משמע דדרשא דאורייתא הוא...

5. ספר מנחת חינוך - מצוה ב - אות יז

והנה כל הספיקות אין דוחין שבת, עיין שבת פרק רבי אליעזר דמילה קל"ד ע"ב, ערלתו ודאי דוחה ולא ספק. ונראה דאם מל ספק בשבת, אף דבכל מקום אם חילל שבת בספק אינו חייב חטאת אלא אשם תלוי, זה דוקא בכל ספק, אבל כאן גילתה התורה בפירושו ערלתו ודאי ולא ספק, א"כ כך היא גזירת הכתוב דספק אינו דוחה שבת, א"כ הוי ודאי חילול שבת וחייב חטאת, וכמו דמילה שלא בזמנה אינו דוחה וחייב חטאת, הכי נמי גזירת הכתוב דספק לא ידחה שבת. ובזה מיושב קושית התוס' שבת קל"ה ע"א ד"ה ולא ספק, שהקשו למה לי קרא למעוטי, בלאו הכי לא מחללינן שבת בקום ועשה מספיקא, עיין שם מה שתירצו. ולפי מה שכתבנו [ניחא] דאי לא גלי קרא בהדיא נהי דלא הוה מחללינן מספיקא, מ"מ אם עבר בשוגג לא היה חייב חטאת (או) [אלא] אשם תלוי ובמזיד לא היה חייב סקילה, כי לא חילל שבת רק מספיקא, [ב] אבל עתה דכתבה התורה בפירושו דאינו דוחה שבת, א"כ הוי ליה ודאי חילול וכמו שלא בזמנה, וחייב סקילה [במזיד] וחטאת בשוגג.

6. שו"ע יורה דעה - סימן רסו

(ח) מי שנולד בין השמשות, שהוא ספק יום ספק לילה, מונין מן הלילה ונימול לתשיעי, שהוא ספק שמיני. ואם נולד ערב שבת בין השמשות, אינו דוחה את השבת, שאין דוחין את השבת מספק. וכן אינו דוחה י"ט מספק, ואפילו י"ט שני של גליות (טור ר"ס זה בשם תשובת רא"ש והיא בכלל כ"ו). ואפילו לא הוציא אלא ראשו בין השמשות, אע"פ שיצא כולו בשבת, אינו נימול בשבת:

7. ספר גליוני מנחת חן

גמ' ערלתו ודאי דוחה את השבת ולא נולד בין השמשות דוחה את השבת. הק' נשמת אדם (כלל ה') בכללי ברכות - לפי מג"א בדעת רמב"ם דמברך ברכה לבטלה עובר אדאו' דלא תשא, והק' מהא דפסק רמב"ם דספק אם בירך בהמ"ז חוזר ומברך - דבהמ"ז דאו', וספק דאו' לחומרא, - וק' דהא אם ברכתו לבטלה עובר אדאו' מצד לא תשא, וא"כ יש גם ספק איסור דאו' לחומרא, - וכמו דחזו"ן בספק נולד בשבת לא מלין בשבת, אף דיש ספק מצות מילה, דמ"מ יש ספק חילול שבת. - ותי' במשמרת חיים ח"א (ברכות ס"ק י"א) - דהנשמת אדם סובר, דיסוד הדין דספק דאו' לחומרא היינו דמחוייב לחשוש אולי מחוייב המצוה מטעם ספק, - וכיון דאינו ודאי חיוב אלא מכח ספק ע"ז מקשה דהלא יש נמי ספק לא תשא, - אולם אם נאמר דלא כהנשמ"א, אלא דיש ודאי חיוב חדש על הספק - א"כ אין כאן אפילו ספק לא תשא, דמחוייב בוודאי ואינה ברכה לבטלה, משא"כ במילה דאף דודאי מחוייב

במילה מטעם ספק - מ"מ חיוב זו אינה דוחה שבת - דרק החיוב ממש של מילה בשמיני דמחוייב מטעם וודאי יש לנו ילפותא דדוחה שבת.

8. שפת אמת מסכת שבת דף קלה עמוד א

שם בגמ' ולא נולד כשהוא מהול דוחה אה"ש לכאורה קשה כיון דספק ערלה כבושה היא נמהלי' ממ"נ אי בר מילה הוא שפיר מהיל ואי לאו מקלקל הוא וליכא איסורא דאורייתא, וגם מדרבנן יש להתיר מספק דלגבי שבת הוי סד"ר ולגבי מילה הוי ספד"א] ונ"ל דכיון דמדרבנן חיביבין למולו א"כ הו"ל תיקון עכ"פ ושוב איכא ג"כ איסור דאורייתא וצ"ע:

9. ספר גליוני מנחת חן

שם בן שבעה מחללין עליו את השבת וכן ח' אין מחללין עליו את השבת. שפת אמת - פירש"י דקאי לענין מילה, דאין מילתו מצוה, ע"כ אין דוחה שבת, משמע דבחול צריך למולו, אע"ג דאינו בר קיימא. - אולם יש פוסקים שפי' בבא זו בחילול שבת, בפקד"ג, ולא לענין מילה - עי' ד"מ (סוסי' רס"ו) ביו"ד - בדעת הרי"ף, (עי' חרושי חת"ס).

10. חידושי הריטב"א מסכת שבת דף קלה עמוד א

לאתווי הא דתנו רבנן בן שבעה חדשים מחללין עליו את השבת ספק בן ז' ספק בן ח' אין מחללין. בן ח' הרי הוא כאבן. ולפיכך אין מחללין עליו את השבת כשהוא ספק בן ז' [ספק בן ח'], ואי קשיא לך כיון דחשוב כמת מחתך בשר בעלמא הוא ולישתרי, הא לקמן בסמוך (קל"ו א') אמרינן דאין הכי נמי דמהלינן ליה ממה נפשך, וכן ולא נצרכה אלא לרבי אליעזר דאמר מכשירי מילה דוחים, הכא אינם דוחים... לכך נראה דהא דאמרינן לה לקמן דמהלינן ליה ממה נפשך לרשב"ג דאמרינן אם חי הוא שפיר קא מהיל ואם מת הוא מחתך בשר בעלמא, הוא הדין לרבנן בספק בן ח' או בן ז', ועל זה סמכו כל ישראל...

11. ספר שערים מצויינים בהלכה

אבל אמו שוחה עליו ומניקתו. פרש"י מפני שחלב הרבה בדדיה ומביאה לידי חולה. וכ"כ התוס'. וכן מפרש בהגה"מ (שבת פ"ח אות ז) בשם מהר"ם מרוטנברג. ובחי' הריטב"א כתב ודוקא מפני סכנת אמו, אבל מפני סכנתו לא שהוא הוי כאבן. אבל מפרש"י והרשב"ם מס' פסחים (ק"ב. ד"ה א"ל) מבואר דהסכנה לולד. וכן פירש רבינו גרשום מס' ב"ב (כ.) דהסכנה שלא ימות הולד קודם זמנו. אבל רש"י במס' יבמות (פ:) פירש מפני סכנת שניהן הבן והאם, שלא ירבה חלב הדרין ותיאנס ותמות. ובשו"ת חת"ס (אהע"ז ח"ב סי' סט ד"ה וקצת) מפרש ברש"י דאלו משום אם לחוד, יכולה להניק ילד אחר, או תעשה תחבולה אחרת, ואי משום בן לחוד, מ"ש דנקט אמו שוחה עליו, אפילו אשה אחרת נמי.

אע"כ בצירוף שניהם התירו. וכתב בחי' חת"ס דמבואר מזה אע"ג דאסור לחלל עליו שבת להחיותו, מ"מ אסור לסבב לו סכנה שימות מזה, וכש"כ לפי מש"כ המרדכי ומוכא בשלטה"ג (אות ג) דאפילו ודאי בן ח' אם יתקיים עד לחודש התשיעי, אפילו לא שהה ל' יום משנולד, מ"מ שרי לטלטלו בשבת ויהא לו דין בן קיימא. אבל לפי פרש"י ותוס' כאן מפני סכנת האם, משמע דאם יכולה להמציא תינוק אחר שיונק ממנה ולא תסתכן, אסורה להניק את זה ויניחנו וימות, וזה דבר חידוש והשכל מנגד.

12. ספר גליוני מנחת חן

שם אבל אמו שוחה ומניקתו מפני הסכנה. לפי רש"י ותוס' דהיתר יניקה הוא משום סכנת האם, לפי"ז כ' חת"ס אי יכולה להמציא לה תינוק אחר (שאינו מוקצה) היונק ממנה ולא תסתכן - אז אסורה להניקה, וגם ליתן לו שום דבר לתוך פיו, ויניחנו למות. (כיון שאין מצווה להחיותו דאין כאן אלא סכנת האם), - מ"מ כ' דזה דבר חידוש ונגד השכל, ובפרט דעי' רש"י (יבמות פ:) פ"י להדי' מפני סכנת שניהם הבן והאם, מבואר מזה - אע"ג דאסור לחלל עליו שבת להחיותו מ"מ אסור לסבב לו סכנה.

13. ספר שערים מצויינים בהלכה

אמר תיתי לי דעברי אדרב. פרש"י דאמר אין צריך להטיף. מצינו כזה במס' ע"ז (כט.) תיתי לי דעברי אדרכי מאיר. וכן במס' ביצה (לו:) אמר אביי תיתי לי דעברי אדמר (רבה). וביש"ש (שם סי' ד) פירש תבאני זאת בשכרי, ולא איענש במקום אחר, ומכאן משמע שלא יפריז אדם על דברי רבו אפילו להחמיר וכו'. ועי' בשו"ת מהר"ם מינץ (ענף שלישי) דמכאן ראייה דמאן דמחמיר נגד הילכתא, אף במקום דאיכא פלוגתא דתנאי או אמוראי, בר עונשיה הוא, עי"ש שהביא לזה

ניתנה תורה ונתחדשה הלכה - אין למדין דבר קודם מתן תורה

14. רש"י מסכת שבת דף קלה עמוד א

דורות הראשונים - מאברהם עד מתן תורה, שנתנה מילה ולא נהגו טומאה.

15. ספר שערים מצויינים בהלכה

במס' יומא (כת:) קיים אברהם אבינו כל התורה כולה וכו', ועוד הוסיף להקשות בס' לשון הזהב, הא איתא במס' ב"מ (פז.), והובא גם ברש"י (וירא יח-ח), ולחם לא הביא, משום שפירסה שרה נדה באותו היום, ואברהם אבינו היה אוכל חולין בטהרה, ואם היה נזהר בחולין בטהרה, א"כ בודאי היה זהיר בטומאת לידה. ולכן פירש דעיקר הקושיא מהדורות שלאחר האבות, ומש"כ רש"י מאברהם, לאו דוקא, אלא אח"כ. ולי נראה לתרץ דהא דכתב רש"י, ולא נהגו טומאה, על עבדיהם של האבות קאי, שהעבדים ושפחות בודאי לא נהגו בכל זה, ואפ"ה קיים אברהם עליהם דין מילה בשמיני, דדוקא האבות בעצמם קיימו התורה, ולא העבדים והשפחות מקנת כסף ויליד בית.

16. רמב"ם יד החזקה הלכות אבל פרק א

(א) מצות עשה להתאבל על הקרובים שנאמר ואכלת חטאת היום הייטב בעיני ה' ואין אבילות מן התורה אלא ביום ראשון בלבד שהוא יום המיתה ויום הקבורה אבל שאר השבעה ימים אינו דין תורה אף על פי שנאמר בתורה ויעש לאביו אבל שבעת ימים ניתנה תורה ונתחדשה הלכה ומשה רבינו תקן להם לישראל שבעת ימי אבלות ושבעת ימי המשתה:

17. מהר"ץ חיות מסכת שבת דף קלה עמוד א

גמ' דורות הראשונים יוכיחו שאין אמו טמאה לידה ונימול לשמונה. נ"ב על שו"ת נו"ב מהדו"ת חיו"ד ס"י בתשובותיו להגאון מהר"י ברלין. ועי' שאילתות פ' לך סי' ט'. ודע הא דכ' הרמב"ם פ"א מהל' אבל ה"א דשבעה דאבילות אינו רק תקנת משה. והא דמצינו בתורה ויעש לאביו אבל שבעת ימים ניתנה תורה ונתחדשה הלכה. אע"ג דעיקר דבריו הוא מן ירושלמי פ"ק דמו"ק. אכן שם בירושלמי נאמר הלשון אין למדין דבר קודם מתן תורה. אבל הלשון ניתנה תורה ונתחדשה הלכה הוציא מכאן:

18. פירוש המשנה לרמב"ם מסכת חולין פרק ז

[ו] לדעת ר' יהודה האוכל כזית מגיד הנשה של בהמה טמאה חייב שתי מלקיות משום בהמה טמאה ומשום גיד הנשה. ואין הלכה כר' יהודה. ושים לבך לכלל הגדול הזה המובא במשנה זו והוא אמרם מסיני נאסר, והוא, שאתה צריך לדעת שכל מה שאנו נוהרים ממנו או עושים אותו היום אין אנו עושים זאת אלא מפני צווי ה' על ידי משה, לא מפני שה' צוה בכך לנביאים שקדמוהו, דוגמא לכך, אין אנו אוכלים אבר מן החי לא מפני שה' אסר על בני נח אבר מן החי, אלא מפני שמשה אסר עלינו אבר מן החי במה שנצטווה בסיני שישאר אבר מן החי אסור. וכן אין אנו מלים בגלל שאברהם מל את עצמו ואנשי ביתו, אלא מפני שה' צונו על ידי משה להמול כמו שמל אברהם עליו השלום, וכן גיד הנשה אין אנו נמשכים בו אחרי אסור יעקב אבינו אלא צווי משה רבינו, הלא תראה אמרם שש מאות ושלוש עשרה מצות נאמרו לו למשה בסיני, וכל אלה מכלל המצות.

19. מהר"ץ חיות מסכת ברכות דף כו עמוד ב

גמרא תפלות אבות תקנום. נ"ב הנה הרמב"ם פ"ט מהל' מלכים ה"א כתב ג"כ אברהם תקן תפלת שחרית יצחק מנחה יעקב ערבית ואולם פ"ה מהל' תפלה ה"ח פסק כמ"ד תפלות כנגד תמידים תקנו והאמת הוא דבזה ליכא שום חולק דהאבות תקנו התפלות ושם בהל' מלכים דמדבר רבינו מן סדר התפשטות מצות ה' עד שבא משה רבינו נקט הענין כפי מה שהיה אולם במה שהוא חובה עלינו הנה כלל גדול אצלנו אין למדין דבר מקודם מתן תורה (ירושלמי פ"ג דמועד קטן) ועי' רמב"ם פי' המשניות סוף פ' גיד הנשה ומשנה למלך פ"י מהל' מלכים ה"ז וא"כ נהי דאבות תקנו מ"מ אין תקנתם לחוב עלינו ומפני זה צריך לומר דאנשי כנסת הגדולה תקנו נגד תמידים ורק משום תקנתם אנו מצווים להתנהג כן וכן משמע לשון הש"ס כאן תפלות אבות תקנו ואסמכינהו רבנן על קרבנות היינו דזאת בודאי ברור דאבות תקנו רק רבנן דעשאו חוב עלינו היא דומיא דקרבנות ונכון:

20. שו"ע אבן העזר - סימן א

(ז) היו לו בנים כשהיה עובדי כוכבים, ונתגייר הוא והם, ה"ז קיים מצוה:

21. ספר בית שמואל על אה"ע - סימן א

(יב) בנים בהיותו עכו"ם. אע"ג דקי"ל גר שנתגייר כקטן שנולד דמי מ"מ כיון דבנכרותו כבר קיים פ"ו דאז היה זרעו מיוחס אחריו לכן הוא פטור כ"כ תוס' ועיין בת"ה סי' רע"ז לענין בכורה קשה ג"כ קושיא זו ושם לא שייך תירוק זה ב"ה [1] ומשמע מתוס' אפילו לא נתגיירו בניו עמו קיים פ"ו וכ"כ בתשו' מהרי"ל סי' רכ"ג [2] אלא המחבר פוסק כרמב"ם והטור דס"ל דוקא שנתגיירו הבנים. אע"ג בח"ש פוסק כמהרי"ל וטעמו מבואר בתשו' דמדמה ה"ש לעכו"ם משום דס"ל אפילו לא נתגיירו הבנים ג"כ קיים פ"ו מ"מ המחבר בח"ש לא פוסק מטעם זה אלא מחמת שאר טעמים שכתב שם בתשובה:

22. רש"י מסכת שבת דף קלה עמוד ב

שתי ערלות – [1] שני עורות זה על זה, [2] ואמרי לה שני גידין.

23. בית הבחירה (מאירי) מסכת שבת דף קלה עמוד ב

מי שיש לו שתי ערלות אין מחללין עליו את השבת אלא נדחה את מילתו עד למחר ושתי ערלות אלו [2] י"מ שני גידים ואין ידוע איזה עקר בריאתו [1] וי"מ שני עורות של ערלה זה על גב זה ומ"מ יש שמוחים בפ"י זה שכל שיש לו שתי ערלות חייב הוא לכרות את שתיהן וודאי כריתת שתיהן דוחה שבת:

24. שפת אמת מסכת שבת דף קלה עמוד ב

בגמ' שתי ערלות כו' ולא נתבאר בגמ' טעמא דמ"ד דאין מחללין, וי"ל דממעטינן לי' מדכתי' ערלתו דמשמע אחת דוחה שבת ולא היכא דאיכא שתיים שניהם אין דוחין, או י"ל ערלתו אחת ולא ב' אבל חד משניהם בר מילה הוא, אלא דלא ידעינן הי ניהו ולכן אין מחללין על שום אחד מהם:

25. צפנת פענח הלכות מילה פרק א הלכה ב

... ובאמת לענין דחיית שבת זה תליא בהך מחלוקת דר"ה ורב אדא בר אהבה גבי מי שיש לו ב' ערלות אם דוחה שבת אם לא ע' רש"י יבמות דע"ב ע"ב והטעם הוא כך דהנה בודאי מצות מילה קיים באחת אך ערל מ"מ מקרי אם לא מל שניהם עי' בהך דמנחות ד' ל"ז ע"א ועי' בהך דיומא ד' מ"ז ע"א גבי חפינה בפנים והנה לדחות ב' פעמים שבת לא מצינו וא"כ עדיין נשאר ערל אם לא מל אלא אחת ובנה פליגי אם מצות המילה בזמנה לחודא דוחה שבת או שלא ישאר ג"כ ערל

26. שו"ת בית יצחק יורה דעה ב סימן צט

... ג. וכ"ת הקשה אמאי בב' ערלות צריך למול שניהן ובמי שיש לו ב' ראשין מבעי להו במנחות ל"ז באיזה מהם מניח תפילין ואמאי לא ליבעי להניח תפילין על שתיהן אמנם יש לחלק דבמילה צריך להכרית

הערלה. ואם לא ימול תהי' מקצת ערלה. ע"כ צריך להכרית שתייהם משא"כ בתפילין כיון שהתורה חייבה לאיש בתפילין ומי שיש לו ב' ראשין ע"כ רק מקצת ב' ראשין יש והוא איש אחד אם ילבוש ב' זוגי

תפילין יעבור בב"ת ומה"ט אף למה דמסיק הגמ' דמי שיש לו ב' ראשין חייב ליתן עשרה שקלים לכהן דבגלגולת תליא רחמנא שם ליכא בל תוסיף משא"כ לענין תפילין. אך י"ל כיון שנתחייב בשניהם ליכא ב"ת מ"מ בתפילין כיון שהוא איש אחד אינו מחויב רק זוג אחד ולפמ"ש המאירי דלא נודע איזה גיד העיקרי ומ"ה חייב למול שתייהן ה"ה בתפילין נימא דלא נודע איזה ראש העיקרי ויניח בשתייהן ולא יעבור בב"ת כיון שעושה מחמת ספק כמו דאגן מותבינן בסוכה בשמיני מה"ט. וע' ברשב"א ר"ה ט"ז ש"כ ג"כ דהיכא דמחויב מדרבנן אינו עובר בב"ת והטו"א שם הקשה עליו מדאמרין בעירובין צ"ו אלא מעתה הישן בשמיני בסכה ילקה ופירש"י ואגן מיתב יתבינן. הרי דבכה"ג עובר בב"ת ויש לישב דכ"ז לפי סברת הגמ' שם דלעבור משום ב"ת ל"ב כוונה. אבל לפי האמת דבעי כוונה א"כ בעושה מחמת ספק או מחמת תקנתא דרבנן סתמא מכוון לקיים מצוה דרבנן או מחמת ספק אינו עובר בב"ת וכ"כ הריטב"א בר"ה שם דהיכי דעושה מחמת ספק אינו עובר בב"ת אך שם בגמ' מיירי בב' ראשים שוים ונאמר דחייב בשתייהן בזה שעושה מחמת חוב יעבור בב"ת וע"כ ודאי לא יניח רק זוג אחד ומכעני לן באיזו מניח כנ"ל ונכדי הבחור החריף כ' אהרן לעווין נ"י הערני לפמ"ש הטו"ז סי' ל"ד דמניח ב' זוגי תפילין אינו עובר בב"ת רק מדרבנן י"ל דבב' ראשים שיש חוב דאור' החיוב דוחה בל תוסיף דרבנן והק"ל ויפה העיר אך רבים חולקים על הטו"ז וס"ל דעובר מדאורייתא:

27. רבינו חננאל מסכת שבת דף קלה עמוד ב

קיי"ל דכולהו תנאי מא"י אינון לפיכך קרי להו רבי בר מתלת דוכתי. ואע"ג דתנאי אינון קרי להו רב. רב אבא בהאשה שנפלו לה נכסים. ורב אבא גמי בג' שאכלו כאחד. ורב חמא בהדא דוכתא.

28. ספר שערים מצויינים בהלכה

אלא למ"ד קנין פירות כקנין הגוף דמי מאי איכא למימר. | מכאן הביא המחנה אפרים (הל' מוכר דשבל"ע ס"א) דמצי להקנות העובר בלא הקנאת אמו ולא חשיב דבר שלא בא לעולם, דאם איתא דלא שייך קנין בעובר אלא א"כ מקנה האם לעוברת, [עי' בשו"ע חו"מ סי' רט ובב"י סי' ריא] א"כ תיקשי ליה ולרמי בר חמא נמי מי ניחא, דלמ"ד קנין פירות כקנין גוף דמי, א"כ בלקח זה שפחה וזה עוברת, ע"כ איירי דהקנה לו הגוף לפירותיו, דהיינו האם לעוברת, וא"כ הוי שפיר דומיא דלכם, אלא מוכח מזה דמצי להקנות העובר בלא הקנאת אמו, ולא הוי דשבל"ע. | וא"כ קשה לשיטת הרא"ש והטור (חו"מ סי' רט) דאין אדם יכול להקנות עיבור בהמתו. | אבל עי' בקצות (סי' רט סק"א) דאין ראייה, דלפי מש"כ הריב"ש (סי' שכח) דקודם מתן תורה דבר שלא בא לעולם נמי נקנה, וא"כ ניחא יליד בית דכתיב גבי אברהם, והוה קודם מ"ת ושפיר נקנה וכו'. | ועי' ביד שאול

(סי' רסז סק"א) דמאי פריך בגמ' למ"ד קנין פירות כקנין הגוף מאי איכא למימר, הרי הרשב"ם במס' ב"ב (נ. ד"ה כקנין) כתב דלכן קנין הפירות כקנין הגוף, דאין גופו עומד אלא לפירותיו, וא"כ זה שייך בדבר אחד שיש בו גוף ופירות כמו עבד של נכסי מלוג או דקל לפירותיו, אבל כאן שהשפחה והולד הם גופים מחולקים, א"כ אין שייך בזה קנין פירות כקנין הגוף, דהא מ"מ הגוף הוא בפנ"ע אף בלי הולד, וזה הוי רק קנין פירות. וכתב כיון דמיירי בלקח שפחה לעוברת, א"כ אז לא היה הולך העובר כלל, וע"כ היה הקנין בשביל שיש לו קנין בגוף השפחה, ואז לא היה נחלק הגוף מהפירות, ובכה"ג בודאי הוי קנין פירות כקנין הגוף, ומעתה בלקח זה שפחה וזה עוברת, שוב לא הוי קנין הגוף כלל, כיון דהוי גופים מחולקים ואין מקום לקושית המחנ"א.

29. ספר ים של שלמה - בבא קמא פרק א אות ל

[ל] דין בכור שנולדו בו סימני טריפה בתוך ל', או גוסס, אין פודין אותו: אמר עולא אמר רבי אלעזר (י"א ע"ב), בכור שנטרף בתוך ל' יום. אין פודין אותו. שנאמר (במדבר י"ח, ט"ו) אך חלק. ופי' ר"ת (תוד"ה בכור) שנטרף היינו שנעשה טריפה. ולא כרש"י שפי' שנטרף ממש. דפשיטא דאין צריך לפדותו, אפילו כלו לו חדשיו. מאחר שלא הגיע לל' יום. אלא הכי פירושו שנולדו בו סימן טריפה. ואפילו למ"ד טריפה חיה. מ"מ גזירת הכתוב שאין צריך לפדותו. מאחר שהוא טריפה. וכן פירש הרא"ש (סימן י"ב): וכתב הר"ן, אבל אם חלה הבכור, אף על פי שאמדהו למיתה בתוך ל' יום. כיון דחיה ל' חייב לפדותו. דלא כמת חשיב. ואפשר דחי. ...

30. בית יוסף על יו"ד סימן רסה

{ז} **כתב הרמב"ם שאבי הבן מברך שהחיינו על כל מילה ומילה... והגהות מיימון כתבו בסוף הלכות מילה** (פ"ג אות ד) **אין אנו נוהגין כן** [1] ויש מפרשים הטעם משום צערא דינוקא ואין נראה לרבינו שמחה וראבי"ה... [2] **והרוקח (סי' קח שעא) כתב מה שאין מברכין שהחיינו זהו משום שעדיין לא יצא התינוק מתורת נפל עד שלשים יום (עיי' שבת קלה ע"ב) עכ"ל ההגהות. ורבינו ירוחם (שם יג סוף ע"ג) כתב דל"ג טעם הרוקח דאזלינן בתר רובא ובשם התוספות (בכורות מט. ד"ה לאחר) כתב דטעמא משום דאע"ג דבפדיון הבן תקנו לברך שהחיינו (פסחים קכא ע"ב) דלא שכיח [3] אבל מילה דשכיח לא.**

31. שו"ת הרשב"א חלק א סימן קסו

ולענין שהחיינו שאמרת אבי הבן מברך בשעת מילה כיצד הוא מברך? כי שמא לא כלו לו חדשיו ונמצא מברך ברכה לבטלה וכיצד הוא המנהג הנכון? דע שבכל הארצות האל לא ראינו מעולם מי שברך שהחיינו בשעת מילה. ואפילו לאחד מן הגדולים שהיו בארץ הזאת לא ראיתי כן. אבל מי שמברך אין לחוש לשמא לא כלו לו חדשיו דכל שגמרו סימניו שעריו וצפרניו אין חוששין. וסומכין על סימנין אלו אפילו למולו בשבת החמורה כל שכן לענין ברכה.

32. רש"י יבמות דף לו/ב

ספיקא הוא - וחולצת ולא מתייבמת ודוקא אי מספקא לן אי כלו לו חדשיו אי לא אבל אי קים לן דכלו לו חדשיו תנן במסכת נדה (דף מג) תינוק בן יומו פוטר מן הייבום:

33. חידושי הרמב"ן מסכת שבת דף קלה עמוד ב

כן נראה לי פירושא דשמעתא, עד שראיתי להר"ר אברהם ז"ל שאמרה בלשון אחרת כדברי רש"י ז"ל **דרשב"ג רבנן בתרתי פליגי, רבנן סברי כל שנולד חי ולא פיהק ומת מיד חזקה לט' נולד ואם בידוע שנולד לח' ה"ז נפל גמור ורשב"ג סבר הכל תלוי בל' יום אם שהה ל' יום אפילו נולד לח' אינו נפל דקסבר אפשר הוא דאשתהי ומיקיים ל', ואם לא שהה ספיקא הוי עד שיודע לך שנולד לט', וכולה שמעתא סלקא ליה שפיר דקים לן דפליגי בכך ח' ודאי דגמרו סימניו ולא ידעינן אי פליגי בנוולד לספק חדשים אי בעו רבנן דליקום בגוויה שכלו לו חדשיו.**

34. תוספות מסכת יבמות דף לו עמוד ב

הא לא שהא ספיקא הויא - לא כמו שפי' הקונטרס דכפיהק ומת ולד איירי [דבהא] אפילו רבנן מודו בפיהק ומת דנפל הוא אלא כשנפל מן הגג או אכלו ארי איירי כדאמר בס"פ ר' אליעזר דמילה (שבת דף קלו. ושם) והתם פסקינן כרשב"ג וא"ת ואמאי לא אזלינן בתר רוב נשים דולד מעליא ילדן ואר"י דחיישינן למיעוט מצוי

כזה כמו במים שאין להם סוף (לקמן קכא). דאשתו אסורה וגוסס שאין מעידים עליו להשיא אשתו אע"ג דשמא התם משום ערוה החמירו מ"מ כיון דמיעוט של נפלים מצוי מחמירים ביה ומחמירים נמי שלא לאכול בהמה תוך ח' ימים כדאמרין בס"פ ר' אליעזר דמילה (ג"ז שם) ומיהו לענין אבילות לא החמירו שיש להקל באבילות כדאמר בפ' יש בכור (בכורות מט.) הכל מודים לענין אבילות שאין מתאבלים דאמר שמואל הלכה כדברי המיקל באבל והא דתנן במסכת שמחות הספקות אוננים ומתאבלים עליהם נראה דבספק בן ט' לראשון או ז' לאחרון איירי דגנאי הדבר שלא יתאבלו לא זה ולא זה מאחר שודאי קרוב לאחד.

35. חידושי הריטב"א מסכת שבת דף קלה עמוד ב

ואיכא למידק והיכי יליף רשב"ג מהני קראי, דקראי אפילו דקים לן שכלו לו חדשיו באדם אינו ראוי לפדיון עד חדש ובהמה אינה ראויה להקרבה עד שמונה ימים, העיקר בזה, דלרשב"ג אין הכי נמי דאי קים לן שכלו לו חדשיו אינו צריך להמתין לא חדש ולא שמונה, אלא כיון דבספק צריך להמתין לא חילקה תורה לא באדם ולא בכמה.

36. חידושי הריטב"א מסכת סוכה דף מג עמוד א

והשתא מתרצא לן אחריתי, דמילה דוחה שבת בשמיני שלה כדנין תורה ולא העמידו חכמים דבריהם לגזור בהם משום גזרה דרבה, [1] שאין הטעם מפני שאינה בכל ישראל אלא אבי הבן כמו שכתבו מקצת רבנן ז"ל, דהא הזאה דליתא אלא בחד והעמידו בה דבריהם (פסחים ס"ט א') מטעם גזירה דרבה ואע"ג שיש בה כרת, [2] אלא הטעם הוא משום דהיא דאורייתא וידעי שפיר בקביעא דירחא שהרי יום שמיני שלו ברוך, וכיון

שהוא מחוייב מן התורה מעתה לא גזרו בו לדחות מצותו מעליו, משא"כ בלולב שאינו ברור מן התורה ומשא"כ במגילה שהיא מדבריהם לגמרי, ומשא"כ בהזאה שאע"פ שזמן הפסח ברור והוא מצוה של תורה כיון שבעודו עכשיו טמא אינו מחוייב בפסח עד שיהו לפיכך גזרו בהזאתו משום דרבה שאין אנו עכשיו עוקרין ממנו מצות פסחו אלא גורמין לו שלא יתחייב בו.

[3] עוד יש במילה טעם אחר נכון כיון שמלאכת המילה עצמה מלאכה גמורה ודחאה תורה לחלל בה שבת משום מצות מילה היאך יגזרו בה חכמים משום גזירת הוצאה דרבה, היא גופה לא דחיא מילה וגזירה דמלאכה אחריתי תדחי לה וזה ודאי אי אפשר, כנ"ל.

37. מהר"ץ חיות מסכת שבת דף קלו עמוד א

גמ' מולין אותו ממ"נ ואם לאו מחתך בבשר הוא. נ"ב שמעתי להקשות דהרי הר"ן הקשה מ"ט מלין בשבת יחוש שמא יעביר את האיזמל ד"א ברה"ר כמו בשופר ולולב דהעמידו דבריהם במקום כרת. **ותי' הר"ן דוקא התם משום דלא בקיאיין בקביעא דירחא. משא"כ שבת בראשית הוא ודאי.** וכאן דאין מלין רק מספק שוב ניהוש שמא יעביר וכו' ובהי' הארכתי:

1. תוספת ברכה

<p>תוריע</p> <p>85</p> <p>תורה, ולא סתם כלשון המדרש שהבאנו. מפני מה התינוק נימול לשמונת, מפני כי לשון זה מקביל גם לזמן הזה, כמבואר.</p> <p>ודע, כי ממה שכתב רש"י בגמרא שהבאנו כולם שמחים בסעודה שאוכלין ושותין, מבואר, דלסעודת ברית מילה יש מקור נאמן בתורה, כמשמעות הלשון מפני מה אמרת תורה. ותאחרונים חקרו בחיוב זה, והנה מכאן סמך נאמן לזה, ולפלא שלא גילו מאמר זה.</p> <p>ומה שיתפלא ביותר הוא מה שכתב ברש"י יו"ד סימן רס"ה סעיף י"ב, ונהגים לעשות סעודה ביום המילה, ובטור שם ועוד בפוסקים ובבאורי הגר"א חפשו אחר מקור למנהג זה, והנה עפ"י הגמרא הג"ל עם פירושו רש"י מתבאר, דלא רק מנהג כי אם חיוב מפורש מן התורה, וכחוראת הלשון מפני מה אמרת תורה. וצ"ע.</p> <p>ועיקר טעם הדבר שצריך לעשות סעודה בברית מילה אפשר לומר עפ"י מה שאמרו בשבת (ק"ל א') כל מצוה שקיבלו ישראל בשמחה, כגון מילה, דכתיב (תהלים, קי"ט קס"ב) שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב, (עין בסמוך) עדיין עושין אותה בשמחה, ולפי זה צריך למלא חובת מצוה זו כבשעת קבלתה.</p> <p>ומכיון שצריך לעשות אותה בשמחה, ואחרי דקיי"ל אין שמחה אלא בבשר ויין (פסחים ק"ט א') צריך להעריך סעודה זו בבשר ויין (וסימן לדבר — לשון הפסוק בתהלים ג' ה') כורתי בריתי עלי זבח).</p> <p>ועיין במגן אברהם סימן קל"א ס"ק י"א, דיש מקומות שנוהגים לעשות סעודת ברית מילה בלילה שאחר יום המילה, ובתורת כתבתי בהמ"י על מה סמכו זה, דהא כל מצוה שמצותה ביום — היא ביום ולא בלילה (עין מגילה כ' ב').</p> <p>וכעת נראה לי לתת טעם מסתבר למנהג זה עפ"י מה שכתוב בספרי המקובלים, דכל ענין המילה הוא מין קרבן לשמים, והדם הוא דם קדשים, וכי"מ בוהר"פ נח על הפ' במלכים א' (י"ח ל') וירפא את מזבח ה' ההרוס. דא אית ברית קדישא שנתבטל או בימי אליהו, ולפי זה נוח ורצוי המנהג הזה, משום דכידוע, בקדשים הלילה הולך אחר היום שלפניו, כמו בפ' צו (ט"ו) ביום קרבנו יאכל לא יניח ממנו עד בקר, והיינו שיאכלנו כולו בלילה שאחר יום הקרבה, ובפסוק כתיב ביום קרבנו יאכל, הרי מפורש דלילה שלאחר יום הקרבן נקרא יום קרבנו עד הבקר (ועיין בחולין פ"ג א'), וכן במילה שענינה קרבן נחשב הלילה שלאחר יום המילה כיום המילה.</p> <p>ומה שזכרנו מאמר הגמרא, כל מצוה שקבלו ישראל בשמחה עדיין עושין אותה בשמחה, כגון מילה, ומביאים ראיה על קבלת מצות מילה בשמחה כמח</p>	<p>תוספת ברכה</p> <p>84</p> <p>שלאחר הלידה מתהפך לחלב, וכמו שאמרו במס' נדה (ט' א') דם נעקר ונעשה חלב, ומבואר זה בפרשיות במס' בכורות ו' ב'.</p> <p>וכן ידוע במס' נדה והובא ברש"י למעלה בפסוק ד', דהדם שרואה אשה בשבעת ימים ללידתה נחשב לדם נדות ומטמאה, אבל הדם שרואה לאחר שבעת ימים הוא דם טוהר (ועיין מזה במס' נדה ל"א ב' ובמאמר הבא).</p> <p>ומתבאר, דעד יום השמיני יונק הולד חלב שיסודו דם טמא ומיום השמיני החלוא יונק מחלב שיסודו דם טוהר.</p> <p>וזהו שאמרו במדרש, שהבאנו, תן חלק לשבעה אשה כי תוריע וילדה זכר, שהולד נחשב למין זכר ככל הברואים ואין קפידא אם יונק מיסוד דבר טמא, וגם לשמונה — אלו ימי מילה, שביום השמיני מתחיל לניק מיסוד דבר טוהר (מדם טוהר, כמש"כ) ואז ראוי לו לכנס ליהדות עפ"י מצות מילה, אבל מקודם לזה לא הי' ראוי לזה, מפני שהי' נזון מיסוד דבר טמא, כמבואר.</p> <p>ודוגמא לזה מתבאר במס' סוטה (י"ב ב') על הפסוק בריש פרשה שמות, שאמרה מרים לבת פרעה האלך וקראתי לך אשה מינקת מן העבריות, ופירשו בגמרא, מאי שנא מן העבריות, מלמד שהחזירנהו למשה על כל המניקות המצריות ולא ינק, כי אמר הקב"ה, פת שעתי לדבר עם השכינה איך ינק מדבר טמא, ע"כ. ומעין זה כאן שכיון שפסק מלינק מדבר שיסודו טמא וחתחיל בטהרה, ראוי הוא ליכנס תחת כנפי היהדות ע"י מצות מילה, ולכן רק ביום השמיני ימול ולא מקודם שעדיין לא נטהר דמא.</p> <p>וביום השמיני ימול (י"ב ג')</p> <p>במאמרים הקודמים בארנו טעמי המצוה מילה לשמונת ימים ביחוסים הנוגעים לולד הנולד, אכן בתלמוד נותנים למצוה זו טעם המתיחס רק לההורים של הנולד, להאב ולהאם, ואמרו (נדה ל"א ב') מפני מה אמרה תורה מילה בשמיני כדי שלא יהיו כולם שמחים ואביו ואמו עצבים, ופירש"י, דכולם שמחים בסעודה (בבאר מזה בסמוך) ואביו ואמו עצבים שאסורין בתה"מ, עכ"ל.</p> <p>ובאור דבריו, כי בזמנים הקודמים היו מחשבים כל דם שרואה חילולת לאחר שבעת ימים ללידתה הוא דם טוהר, כמש"כ רש"י פאן בפסוק ד', ומותרת לבעלה.</p> <p>והנה גם לטעם זה אנו נזקקין להטעמים שהבאנו במאמרים הקודמים, מפ"ר ועוד, יען כי טעם הגמרא לא יכון בזמן הזה שנוהגים לישב על דם טוהר כמו על דם נדות, ואנו נזקקין להטעמים הקודמים.</p> <p>ויותר מזה נראה, דגם להגמרא ס"ל הטעמים הקודמים, אך בגמרא מוסב הטעם רק על דין התורה בזמן התורה, וכחוראת הלשון מפני מה אמרה</p>
--	--

מהיכן אנחנו יודעים שבאופנים דלהלן דמילה אפי' בשמיני אינה דוחה שבת? [תוד"ה ולא].

נולד כשהוא מהול	אנדרוגינוס	ספק בן ז' או בן ח' נולד בין השמשות	
דכתיב "ערלתו"	דכתיב "ערלתו" - במילת קטן		לר"י
מסברא [2]	דכתיב "ערלתו"	מסברא [1] וקרא אסמכתא	לא"נ הראשון
דכתיב "ערלתו"	לא בעי קרא [3]		לא"נ השני

מה דין נולד כשהוא מהול, האם צריך להטיף ממנו דם ברית?

אליבא דבית הלל	אליבא דבית שמאי	
לא צריך להטיף	צריך להטיף	לתנא קמא
[4]	צריך להטיף (ונחלקו בגר שנתגייר כשהוא מהול)	לר' שמעון בן אלעזר
[5]	צריך להטיף (ונחלקו אם מחללים עליו את השבת)	לר' אלעזר הקפר

מה דין נולד כשהוא מהול, האם מחללים עליו את השבת? [תוד"ה מכלל].

אליבא דבית הלל	אליבא דבית שמאי	
לכו"ע אין מחללין		לתנא קמא
לרב יוסף: לדברי הכל מחללין - דודאי ערלה כבושה היא	לרבה: לדברי הכל אין מחללין - דספק ערלה כבושה היא	לרש"י: לתנא קמא [6]
אין מחללין	מחללין	לתוס': לר' שמעון בן אלעזר [7]
		לר' אלעזר הקפר

- [1] ביארו התוס', דלא צריך לזה פסוק, דפשיטא שלא יחללו עליו שבת - היכא שיש לנו ספק אם הוא בכלל בר חיוב מילה. וכן לגבי נולד בין השמשות, ודאי שלא ידחה שבת, דעדיף שתדחה מצות "שמיני" בשב ואל תעשה - מאשר יחלל שבת בידים מספק.
- [2] דפשיטא שרק הטפת דם ברית לא דוחה שבת.
- [3] דאדרבה לחדש שחייב במילה הוצרך ר' יהודה (לקמן קלז.) לקרא "המול לכם כל זכר" (בראשית יז:), ודריש "כל זכר" לרבנות אנדרוגינוס, ורבנן לא ס"ל לדרשא זו וצריכים את הפסוק ללמוד אחר, וממילא אין ריבוי לאנדרוגינוס.
- [4] כגון ערבי מהול, שב"ש אומרים שצריך להטיף ממנו דם ברית וב"ה אומרים שאין צריך. וכתבו התוס' (בד"ה לא), שלפ"ז משמע שיותר יש צורך למול נולד כשהוא מהול מאשר גר שנתגייר מהול, וא"כ להלכה אליבא דרב כת"ק שנוולד שהוא מהול ל"צ להטיף ממנו דם ברית - כ"ש שגר שנתגייר כשהוא מהול לא צריך. וא"כ קשה על הבה"ג שפסק שגר שנתגייר כשהוא מהול כן צריך למולו. ותירצו התוס', דמ"מ מוכח כסברתו מסוגיא דיבמות. ומצד הסברא יש ליישב, דהכא גזה"כ מיוחדת ד"ערלתו" לפטור קטן שהוא מהול.
- [5] שב"ש ס"ל מחללין עליו את השבת וב"ה ס"ל שאין מחללין עליו את השבת.
- [6] לרש"י, דעת ת"ק לא נזכרה בבביתא (ובודאי אין זה ת"ק דהברייתא הקודמת, דהוא ודאי ס"ל שאין מחללין), ומנסה הגמ' ללמוד מדברי ר' אליעזר הקפר מה סברת ת"ק דידיה.
- [7] לדעת תוס', הוא הת"ק שעליו מדברת הגמ' ואומר "מכלל דת"ק סבר דברי הכל מחללין" - דכיון דס"ל לרשב"א שלדברי הכל צריך להטיף דם ברית, מסתמא גם ס"ל שלדברי הכל גם מחללין עליו את השבת - כיון שהוא ודאי ערלה כבושה. (וע' מהרש"א).

שבת דף קלה:

מי שאין אמו טמאה לידה, כיוצא דופן או נכרית שילדה ולמחר נתגיירה, מה דינו בדלהלן?

מתי נימול, והאם מחללין עליו שבת?	
נימול מיד, ואין מחללין עליו את השבת	לרב אסי / ולרב חמא
מלין לשמונה ומחללים [9]	לחד מאן דאמר [8] ולתנא קמא דברייתא

באופנים דלהלן מתי נימול לאחד ומתי נימול לשמונה?

נימול לאחד	נימול לשמונה		
קנה מגוי שפחה וולדה עמה	קנה שפחה כנענית מעוברת [10] וילדה אצלו	לת"ק	מקנת כסף
כשלקחו ב' אנשים זה את השפחה וזה את עוברה [11]	קנה שפחה כנענית מעוברת והטבילה וילדה אצלו	לר' חמא	
למ"ד קנין פירות לאו כקנין הגוף: כשלקח שפחה לעוברה [13]	קנה שפחה אפי' לא הטבילה ונתעברה וילדה אצלו [12]	לת"ק	יליד בית
למ"ד קנין פירות כקנין הגוף: קנה שפחה על מנת שלא להטבילה ונתעברה וילדה אצלו [14]	קנה שפחה ולא הטבילה ונתעברה וילדה אצלו	לר' חמא	

- [8] דהיינו או רב הונא או רב חייא בר רב.
- [9] כן הסיקה הגמ' לדעתם, שנחלקו בזה. ר"ל, שמי שסובר שמחללין עליו את השבת סובר שמלין לשמונה, ומי שסובר שאין מחללין סובר שמלין מיד, ולא כהו"א שלכו"ע מלין לשמונה (דהיינו שכו"ע דלא כרב אסי).
- [10] נחשב הולד מקנת כסף, כיון שהיה במעי אמו בשעה שקנאה לשפחה - ואז גם הוא נקנה.
- [11] ובאופן זה אפי' אם הטביל אדון השפחה את האם לפני הלידה - נימול הבן לאחד, כיון שאין לבעל העובר חלק באמו, ואינו דומה לדין ישראל שנאמר בו "המול לכם". ופירש"י דאה"נ יכל להעמיד גם כאן בקנה אדם אחד מגוי שפחה מעוברת, רק שלא הטביל את אמו קודם הלידה - שאז לר' חמא נימול לאחד. אלא שרצה לאשמועין חידוש יותר גדול, דאפי' היכא שהטביל את אמו, אם זה לקח את האם וזה את העובר - נימול לאחד. (אמנם ע' בתוד"ה כגון).
- [12] והגם ששפחה זו אינה טמאה לידה - בכל אופן הדין שנימול לשמונה, וזה דלא כרב אסי הסובר שדוקא אם אמו טמאה לידה נימול לשמונה. אולם ר' חמא החולק על ת"ק וס"ל שדוקא באופן שטבלה אמו אז נימול לשמונה, הוא ס"ל כרב אסי דכל שאין אמו טמאה לידה נימול לאחד.
- [13] פי', הוקשה לגמ' דלדעת ת"ק לא בעינן להטביל את השפחה קודם הלידה כדי שיהיה נימול לשמונה, א"כ בכל אופן שלקח את האם מעוברת נימול לשמונה, ואיך יתכן א"כ יליד בית שנימול לאחד. ועל זה תירצה הגמ', שמירי באופן שקנה את האם רק בשביל עוברה, אבל אין לו שום חלק באם - אלא רק שהולד יהיה שלו, ובאופן זה מצד אחד נחשב יליד בית - כיון שזכות הלקוח בולד הוא מכא אמו, ומצד שני נימול לאחד כיון שסו"ס אין ללוקח חלק באם ואינו דומה לולד הנולד לישראל.
- [14] ובאופן זה גם ת"ק מודה שאינו דומה לנולד לישראל, כיון שתמיד תשאר אצלו כנכרית גמורה - ולא יחול על האם חיוב מצות.